

Gweledigaeth Gadarnhaol ar gyfer Ymwybyddiaeth o'r Cyfryngau

Strategaeth Tair Blynedd Ofcom ar gyfer
Ymwybyddiaeth o'r Cyfryngau

Cyhoeddwyd: 7 Hydref 2024

Cynnwys

Adran

Rhagair	3
1. Trosolwg	4
2. Ymchwil, tystiolaeth a gwerthuso	9
3. Ymgysylltu â Llwyfannau	13
4. Pobl a Phartneriaethau	18

Rhagair

Mae ymwybyddiaeth o'r cyfryngau wedi bod yn rhan bwysig o rôl Ofcom ers iddo gael ei sefydlu yn 2003 pan wnaeth y Ddeddf Cyfathrebiadau gyfarwyddo Ofcom i ymchwilio i ymwybyddiaeth o'r cyfryngau a'i hybu ledled y DU. Fodd bynnag, mae'r cyhoeddiad hwn yn garreg filltir bwysig gan mai hon yw strategaeth ymwybyddiaeth o'r cyfryngau aml-flwyddyn gyntaf Ofcom mewn 20 o flynyddoedd.

Mae cyhoeddi'r strategaeth hon yn amserol. Mae meddwl yn strategol am ymwybyddiaeth o'r cyfryngau yn bwysicach nawr nag erioed, o ystyried y newidiadau dramatig yn y dirwedd dros y ddau ddegawd ers i Ofcom ddechrau ei waith. Heddiw, rydym yn byw mewn byd o gyfryngau a chyfathrebiadau na welwyd eu tebyg o'r blaen. Mae newyddion ac adloniant yn llenwi ein sgriniau ac mae ein llwyfannau cyfryngau cymdeithasol yn galluogi rhyngweithio di-ben-draw. Mae hybu ymwybyddiaeth o'r cyfryngau i helpu pobl i lywio drwy gynnwys yn ddiogel, ac i ffynnu ar-lein, yn dod yn fwy a mwy hanfodol i'n bywydau bob dydd.

Wrth gwrs, gall safbwyntiau amrywio o ran sut gall ymwybyddiaeth o'r cyfryngau gyflawni'r nod hwn orau. Roeddem yn falch iawn o gynnal digwyddiadau ymgysylltu wyneb yn wyneb ac ar-lein ar draws pedair cenedl y DU ym mis Mehefin a mis Gorffennaf, a hoffwn ddiolch i bawb a oedd yn bresennol. Clywsom amrywiaeth o safbwyntiau ar draws y digwyddiadau hyn a drwy ymatebion ysgrifenedig i'r ymgynghoriad. Mae'r ymatebion hyn wedi cael eu hystyried yn ofalus wrth i ni gwblhau ein strategaeth. Rwy'n hyderus bod y strategaeth hon yn adlewyrchu'r ffordd orau i Ofcom gefnogi ymwybyddiaeth o'r cyfryngau ledled y DU.

Mae Ofcom nawr yn diffinio ymwybyddiaeth o'r cyfryngau fel "y gallu i ddefnyddio, deall a chreu cyfryngau a chyfathrebiadau ar draws nifer o fformatau a gwasanaethau". Felly, mae gan ymwybyddiaeth o'r cyfryngau rôl sylfaenol i'w chwarae yn ein cenhadaeth gyffredinol i "wneud i gyfathrebiadau weithio i bawb", a'n blaenoriaethau i bobl yn y DU gael gafael ar y cyfryngau maen nhw'n ymddiried ynddynt ac yn eu gwerthfawrogi, a byw bywyd mwy diogel ar-lein.

Er bod gan Ofcom rôl bwysig i'w chwarae, mae'n rhaid i ymwybyddiaeth o'r cyfryngau fod yn fater i bawb – llwyfannau ar-lein, rhieni, addysgwyr, sefydliadau trydydd sector, darparwyr iechyd a gofal cymdeithasol, gweithwyr proffesiynol sy'n gweithio gyda phlant, darlledwyr (gan gynnwys y darlledwyr gwasanaeth cyhoeddus), ac eraill. Er mwyn gwireddu potensial ymwybyddiaeth o'r cyfryngau yn llawn yn y DU, bydd cyfraniadau a chydweithio gan bawb yn hanfodol.

Mae'n amlwg bod y wobr yn deilwng o'r ymdrech ar y cyd. Dychmygwch Deyrnas Unedig lle mae gan bobl y sgiliau meddwl yn feirniadol i sylwi'n well ar gamwybodaeth a thwyllwybodaeth, ac i nodi newyddion a gwybodaeth ddibynadwy. Lle mae pobl yn deall pam eu bod yn gweld rhai mathau o gynnwys tra byddant yn rheoli'r hyn maen nhw'n ei weld a ddim yn ei weld a gwybod beth sy'n ddilys pan fyddan nhw'n ei weld. Lle gall yr hen a'r ifanc gyfathrebu'n hawdd ac yn hyderus â'u hanwyliaid ar wahanol lwyfannau. A lle gall plant archwilio ar-lein yn fwy diogel, dan ofal oedolion sy'n gallu helpu i gydbwysu'r manteision a'r risgiau.

Yih-Choung Teh

Cyfarwyddwr y Grŵp Strategaeth ac Ymchwil, Ofcom

1. Trosolwg

- 1.1 Cenhadaeth Ofcom yw sicrhau bod cyfathrebiadau'n gweithio i bawb. Ers ei sefydlu yn 2003, mae ymchwilio i ymwybyddiaeth o'r cyfryngau a'i hybu wedi bod yn rhan annatod o'r genhadaeth hon.
- 1.2 Yn 2019, fe wnaethom adfywio ein dull gweithredu gan greu'r rhaglen Gwneud Synnwyr o'r Cyfryngau, sy'n canolbwyntio mwy ar gyfryngau ar-lein. Ym mis Rhagfyr 2021, fe wnaethom gyhoeddi ein Hymagwedd at Ymwybyddiaeth o'r Cyfryngau, a oedd yn gosod Ofcom fel catalydd a chynullydd yn gweithio gydag amrywiaeth o randdeiliaid ar draws yr ecosystem ymwybyddiaeth o'r cyfryngau. Er bod Ofcom wedi cyhoeddi cynlluniau blynyddol yn y gorffennol ynghylch ei weithgareddau ym maes ymwybyddiaeth o'r cyfryngau, mae'r ddogfen hon yn cynrychioli strategaeth tair blynedd gyntaf Ofcom.
- 1.3 Hanfod strategaeth yw'r dewisiadau rydym yn eu gwneud. Mae'r ddogfen hon yn nodi ar lefel uchel yr hyn y byddwn yn canolbwyntio arno i gyflawni ein dyletswyddau; nid bod yn rhestr gynhwysfawr o bopeth y byddwn yn ei wneud dros y tair blynedd nesaf yw ei bwriad. Mae rhagor o fanylion am y gweithgareddau o flwyddyn i flwyddyn ar gael yn ein cynllun blynyddol.
- 1.4 Mae Deddf Diogelwch Ar-lein 2023 wedi egluro ac ychwanegu manylion penodol at ein dyletswyddau ymwybyddiaeth o'r cyfryngau yn Neddf Cyfathrebiadau 2003, gan gynnwys¹:

Codi ymwybyddiaeth

- Bydd Ofcom yn cynyddu ymwybyddiaeth a dealltwriaeth y cyhoedd o sut gall pobl ddiogelu eu hunain ac eraill ar-lein.
- Bydd Ofcom yn canolbwyntio ar grwpiau y mae niwed yn effeithio'n anghymesur arnynt, gan gynnwys menywod a merched,² ac yn helpu defnyddwyr i ddeall a lleihau eu cysylltiad â chamwybodaeth a thwyllwbybodaeth.
- Mae gan Ofcom ddisgresiwn o ran sut mae cyflawni'r dyletswyddau hyn (er enghraifft, mynd ar drywydd gweithgareddau a mentrau, neu gomisiynu neu gymryd camau i annog eraill i wneud hynny) a sut mae blaenoriaethu gwahanol amcanion.

Hybu technoleg a systemau.

---

¹ Adran 166 o Ddeddf Diogelwch Ar-lein 2023.

² Yn bwysig, mae niwed ar-lein yn effeithio'n wahanol ar grwpiau gwahanol o fenywod a merched. Mae oedran, rhywioldeb, hunaniaeth o ran rhywedd, hil ac ethnigrwydd, ynghyd â llawer o ffactorau eraill, yn croestorri â rhywedd i ddylanwadu ar brofiadau menywod a merched ar-lein. Er enghraifft, mae mwy o risg y bydd menywod a merched o gefndiroedd lleiafrifoedd ethnig yn profi niwed ar-lein ac maen nhw ddwywaith yn fwy tebygol o gredu bod y risgiau o fod ar-lein yn drech na'r manteision yn ôl gwaith ymchwil ein Traciwr Profiadau Ar-lein.

- Bydd Ofcom yn annog datblygu a defnyddio technolegau a systemau er mwyn i ddefnyddwyr gwasanaethau sy'n cael eu rheoleiddio allu diogelu eu hunain ac eraill ar-lein (ee, darparu cyd-destun i gynnwys).
- Mae Ofcom yn cyfeirio defnyddwyr at adnoddau, offer neu wybodaeth sy'n gallu codi ymwybyddiaeth o sut mae defnyddio gwasanaethau sy'n cael eu rheoleiddio i liniaru niwed.

Cyhoeddi strategaeth ymwybyddiaeth o'r cyfryngau a datganiad blynyddol

- Mae'n rhaid i Ofcom gyhoeddi strategaeth ymwybyddiaeth o'r cyfryngau sy'n nodi sut rydym yn bwriadu arfer ein swyddogaethau ymwybyddiaeth o'r cyfryngau, gan nodi ein hamcanion a'n blaenoriaethau dros gyfnod o ddim mwy na thair blynedd.
  - Rhaid i adroddiad blynyddol Ofcom gynnwys datganiad ymwybyddiaeth o'r cyfryngau ar ein gwaith.
- 1.5 Mae diffiniadau amrywiol o ymwybyddiaeth o'r cyfryngau yn bodoli. O ystyried y ffyrdd cynyddol rydym ar-lein a'r cymhlethdod sy'n dod yn sgil hynny, rydym nawr yn diffinio ymwybyddiaeth o'r cyfryngau fel "y gallu i ddefnyddio, deall a chreu cyfryngau a chyfathrebiadau ar draws **nifer o fformatau a gwasanaethau**".
- 1.6 Mae'r gwasanaethau hyn yn esblygu'n gyson, gan chwarae rhan fwy dylanwadol yn fwy neu lai pob agwedd ar ein bywyd bob dydd, ar yr un pryd â chyflwyno risgiau newydd, yn enwedig o ran diogelwch ar-lein a chamwybodaeth a thwyllwybodaeth. Mae hyn yn sail i bwysigrwydd ymwybyddiaeth o'r cyfryngau i genhadaeth Ofcom ac yn enwedig ein blaenoriaethau strategol: "cyfryngau rydym yn ymddiried ynddynt ac yn eu gwerthfawrogi" a "bywyd mwy diogel ar-lein".
- 1.7 Mae gan Ofcom rôl werthfawr fel y rheoleiddiwr cyfryngau darlledu a'r rheoleiddiwr diogelwch ar-lein. Mae ein strategaeth i wella ymwybyddiaeth o'r cyfryngau yn dechrau gyda'n dulliau rheoleiddio presennol. Er enghraifft, mae sicrhau bod pobl yn gallu cael gafael ar newyddion dibynadwy a chywir yn hanfodol er mwyn cynnal democratiaeth sy'n gweithio'n dda. I gefnogi hyn, rydym yn cynnal safonau ar yr awyr ac yn sicrhau cywirdeb dyladwy a didueddrwydd dyladwy mewn newyddion a materion cyfoes. Rydym hefyd yn gweithio ar sicrhau lluosogrwydd yn y cyfryngau er mwyn i bobl gael mynediad at amrywiaeth eang o safbwyntiau o amrywiaeth o ffynonellau.

Cyfryngau Gwasanaeth Cyhoeddus

- 1.8 Bydd ein [hadolygiad o Gyfryngau Gwasanaeth Cyhoeddus](#) yn edrych ar bwysigrwydd newyddion cyfryngau gwasanaeth cyhoeddus llinol ac ar-lein, yn ogystal â rôl ymwybyddiaeth o'r cyfryngau o ran helpu cynulleidfaoedd i lywio drwy'r ffyrdd niferus ac amrywiol o gael gafael ar newyddion, a ffyrdd o liniaru camwybodaeth a thwyllwybodaeth ar-lein. Byddwn yn gweithio gyda darlledwyr gwasanaeth cyhoeddus i ddeall eu dulliau o liniaru camwybodaeth a thwyllwybodaeth, ac i ystyried beth arall byddai modd ei wneud i alluogi pobl.
- 1.9 Ar ben hynny, fel rhan o'n gwaith i weithredu'r Ddeddf Cyfryngau, rydym yn diweddarau ein canllawiau ar gyfer darlledwyr gwasanaeth cyhoeddus ar yr hyn y dylid ei gynnwys yn eu datganiadau polisi rhaglenni – adroddiad blynyddol ynghylch sut maen nhw'n cyflawni eu rhwymedigaethau darlledu gwasanaeth cyhoeddus. Fel rhan o hyn, rydym yn bwriadu

cadw'r gofyniad bod darlledwyr gwasanaeth cyhoeddus yn hybu ymwybyddiaeth o'r cyfryngau. Gyda'i gilydd, mae ein gwaith ar draws y sector darlledu yn cefnogi un o elfennau craidd ymwybyddiaeth o'r cyfryngau: y gallu i feddwl yn feirniadol am y cyfryngau a chael mynediad at wahanol safbwyntiau. Mae hon yn elfen hanfodol o gyfryngau rydym yn ymddiried ynddynt ac yn eu gwerthfawrogi.

- 1.10 Byddwn hefyd yn ymgysylltu â'r BBC fel rhan o'n rhaglen perfformiad barhaus, gan asesu sut mae'r BBC yn darparu newyddion sy'n ddigon cywir a diduedd, a chynnwys addysgol ffurfiol ac anffurfiol. Ar ben hynny, byddwn yn datblygu dealltwriaeth o sut mae'n defnyddio ei sefyllfa unigryw i gefnogi ymwybyddiaeth o'r cyfryngau a dysgu cynulleidfaoedd o bob oed.

Diogelwch ar-lein

- 1.11 Yn yr un modd, er mwyn helpu pobl i fyw bywyd mwy diogel ar-lein, rydym eisoes wedi gwneud cynigion i helpu i sicrhau bod gwasanaethau ar-lein yn cefnogi eu defnyddwyr i ryngweithio ac ymgysylltu â chynnwys ar-lein yn ddiogel, gyda rhagor o waith i ddod. Er enghraifft:
- Mae [Codau Niwed Anghyfreithlon drafft](#) yn cynnwys cynigion sy'n hybu ymwybyddiaeth o'r cyfryngau ac sy'n rhoi mwy o reolaeth i ddefnyddwyr dros eu profiadau ar-lein, gan gynnwys caniatáu iddynt rwystro neu dewi defnyddwyr eraill ac analluogi sylwadau. Rydym hefyd wedi gwneud cynigion i sicrhau bod telerau gwasanaeth sy'n gwahardd cynnwys anghyfreithlon yn glir ac yn hygyrch i ddefnyddwyr, fel eu bod yn gwybod beth sy'n cael ei ganiatáu a beth nad yw'n cael ei ganiatáu gan wahanol wasanaethau, a'i bod yn hawdd canfod systemau cwyno, cael mynediad atynt a'u defnyddio.
  - Mae ein canllawiau ar gyfer [Llwyfannau Rhannu Fideos \(VSPs\)](#) yn disgrifio sut mae cadw defnyddwyr yn ddiogel, ee drwy ddarparu gwybodaeth i blant am ffyrdd o leihau risgiau cysylltiadau anhysbys a chynnwys niweidiol³.
- 1.12 Fe wnaethom gyhoeddi adroddiad am [ddulliau VSPs o ddyunio a gweithredu eu telerau ac amodau](#), gan rannu ein canfyddiadau bod angen sgiliau darllen uwch ar ddefnyddwyr i ddeall telerau ac amodau VSPs. Rydym yn parhau i flaenoriaethu gwelliannau yn y maes hwn.
- 1.13 Y flwyddyn nesaf, ar ôl cwblhau cofrestr y Ddeddf Diogelwch Ar-lein o wasanaethau wedi'u categorio⁴, byddwn yn nodi ein dull gweithredu ar gyfer y dyletswyddau ar y gwasanaethau hyn i rymuso defnyddwyr i ddewis pa fathau o gynnwys maen nhw'n eu gweld, ac i gael telerau gwasanaeth clir sy'n galluogi defnyddwyr i wneud dewisiadau gwybodus ynghylch pa wasanaethau maen nhw eisiau eu defnyddio.
- 1.14 Wrth i ni roi'r Ddeddf ar waith, byddwn yn parhau i ddefnyddio ein harbenigedd ym maes ymwybyddiaeth o'r cyfryngau a'n dealltwriaeth o ymddygiad defnyddwyr i lywio ein disgwyliadau rheoleiddio o ran gwasanaethau ar-lein.

Ein strategaeth

---

³Gweler y [Canllawiau ar lwyfannau rhannu fideos \(ofcom.org.uk\)](#), t. 49.

⁴Mae'r term *gwasanaethau wedi'u categorio* yn cyfeirio at is-set o wasanaethau defnyddiwr i ddefnyddiwr a chwilio mwy sy'n perthyn i gwmpas y Ddeddf Diogelwch Ar-lein.

1.15 Ein strategaeth i gyflawni ein dyletswyddau ymwybyddiaeth o'r cyfryngau yw defnyddio ein hystod eang o bwerau a dyletswyddau o dan ddeddfwriaeth darlledu a diogelwch ar-lein, wedi'u hategu gan weithgareddau ymwybyddiaeth o'r cyfryngau penodol (trosolwg a nodir yn Ffigur 1 isod).

Ffigur 1: Crynodeb o Strategaeth Ymwybyddiaeth o'r Cyfryngau Ofcom (2024 – 2027)

1.16 Rydym wedi datblygu ein strategaeth ar gyfer ymwybyddiaeth o'r cyfryngau gan flaenoriaethu tair elfen ganolog ("Ymchwil, Tystiolaeth a Gwerthuso", "Ymgysylltu â Llwyfannau" a "Pobl a Phartneriaethau"). Dyma'r sail resymegol dros bob elfen:

- Ymchwil, Tystiolaeth a Gwerthuso:** Mae hyn yn adeiladu ar ein treftadaeth ymchwil a chasglu tystiolaeth am realiti dyddiol oedolion a phlant, yn ogystal â'n hadnoddau gwerthuso a groesawyd.
- Ymgysylltu â Llwyfannau:** Llwyfannau a gwasanaethau ar-lein, ochr yn ochr â darlledwyr, yw'r prif gyfrwng ar gyfer cyfathrebu a defnyddio'r cyfryngau. Mae ganddynt rôl bwysig i'w chwarae yn hybu ymwybyddiaeth o'r cyfryngau ar gyfer eu cynulleidfaoedd.
- Pobl a Phartneriaethau:** Mae ymwybyddiaeth o'r cyfryngau yn ymwneud â phobl, a'r ffordd orau o sicrhau effaith yw drwy bartneriaid lleol dibynadwy sy'n arbenigo mewn cyflawni.

1.17 Mae ein strategaeth yn cynnwys gwneud dewisiadau ynghylch beth fyddwn yn ei wneud a beth fyddwn ni ddim yn ei wneud. Mae ymwybyddiaeth o'r cyfryngau yn fater i bawb, ac mae'r strategaeth hon yn cydnabod nad rôl Ofcom yw 'gwneud y cyfan' a'n bod yn dewis yr hyn rydym yn ei flaenoriaethu dros y tair blynedd nesaf. Er enghraifft, er bod yr heriau o ran sut mae ymwybyddiaeth o'r cyfryngau yn cael ei addysgu mewn ysgolion yn fater i'r llywodraeth a'r gweinyddiaethau datganoledig, rydym yn bwriadu cefnogi plant drwy hyfforddi'r gweithwyr proffesiynol sy'n gweithio gyda nhw, gan gynnwys athrawon.

1.18 Drwy gydol y broses, rydym yn cydbwysio darpariaeth gyffredinol ar gyfer ymwybyddiaeth o'r cyfryngau â chymorth wedi'i dargedu ar gyfer y rhai sydd ei angen fwyaf. Mae grwpiau

o'r fath yn cynnwys plant, cymunedau sy'n wynebu anfantais ariannol ac oedolion hŷn. Er mwyn sicrhau bod ein strategaeth yn cael ei chyflawni'n deg ac yn ystyried profiadau a safbwyntiau'r grwpiau rydym yn ceisio eu cefnogi, rydym wedi cynnal Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb ac wedi ystyried hawliau plant drwyddi draw. Bydd hon yn broses barhaus wrth i ni gyflawni'r strategaeth.

- 1.19 Mae'r heriau'n sylweddol, ac er mwyn rhoi'r strategaeth ymwybyddiaeth o'r cyfryngau ar waith yn llwyddiannus bydd gofyn am ymdrech gydlynol gan lu o randdeiliaid ledled y DU. Credwn fod y cyfleoedd yn y dyfodol agos a'r gwobrau posib yn y dyfodol yn deilwng o'r ymdrech hon.

Y broses ymgynghori

- 1.20 Rydym yn cyhoeddi Datganiad ochr yn ochr â'n strategaeth. Pwrpas y datganiad yw egluro'r penderfyniadau rydym wedi'u gwneud a sut rydym wedi ystyried yr adborth rydym wedi'i gael.
- 1.21 Rydym wedi cynnwys geirfa sy'n egluro'r termau allweddol a ddefnyddir drwy gydol y ddogfen hon. Mae'r eirfa ar gael yn Atodiad 1.
- 1.22 Roedd yr ymgynghoriad wedi para am wyth wythnos o gyhoeddi ar 29 Ebrill 2024 tan 24 Mehefin 2024, sef y dyddiad cau ar gyfer ymatebion. Cawsom 46 o ymatebion ysgrifenedig gan amrywiaeth o randdeiliaid (gan gynnwys sefydliadau trydydd sector, academyddion, cyrff cyhoeddus, darlledwyr, gwasanaethau ar-lein ac unigolion). Hefyd roeddem wedi cynnal ymgynghoriadau arbenigol i blant i gynnwys lleisiau plant a phobl ifanc, ac wedi cynnal digwyddiadau wyneb yn wyneb yng Nghaerdydd, Llundain, Belfast a Chaeredin (yn ogystal â gweminar ar-lein lle cafwyd cyfraniadau i'r broses ymgynghori gan dros 150 o bobl).

2. Ymchwil, tystiolaeth a gwerthuso

Canlyniadau: Erbyn 2027, bydd gwell dealltwriaeth a mesur o ymwybyddiaeth o'r cyfryngau, oherwydd bydd rhanddeiliaid yn defnyddio ein tystiolaeth ymchwil ar gyfer datblygu eu polisiau a gweithgareddau. Erbyn 2027, bydd dealltwriaeth ddyfnach o 'beth sy'n gweithio' ar gyfer darparu ymyriadau ymwybyddiaeth o'r cyfryngau mewn sectorau perthnasol.

- 2.1 Mae ein hymchwil feintiol hirsefydlog i'r defnydd o gyfryngau ac agweddau oedolion a phlant yn y DU, yn ogystal â'n hadroddiadau ansoddol, arhydol Y Cyfryngau ym Mywyd, yn darparu tystiolaeth ddefnyddiol ar y sgiliau gwerthuso beirniadol, a gwybodaeth a dealltwriaeth ar-lein ymysg defnyddwyr y rhynggrwyd yn y DU, yn ogystal ag agweddau at newyddion a gwybodaeth yn fwy cyffredinol. Hefyd rydym yn cynnal ymchwil sy'n rhoi cipolwg manwl ar bynciau penodol, fel ein hadroddiad ar [gredoau lleiafrifol](#).
- 2.2 Mae ein gwaith gyda sefydliadau trydydd sector sy'n darparu mentrau ymwybyddiaeth o'r cyfryngau yn eu helpu i gyflawni adroddiadau arbenigol sy'n dangos pa mor llwyddiannus oedd eu prosiectau – gan gynnwys pa mor effeithiol oedden nhw o ran gwella ymwybyddiaeth pobl o'r cyfryngau. Gelwir yr adroddiad hwn, sy'n aml yn ofynnol gan gyllidwyr, yn werthusiad. Rydym wedi creu cyfres o adnoddau wedi'u hategu gan weithdai i feithrin gallu mewn sefydliadau sydd heb fawr o brofiad o werthuso.
- 2.3 Byddwn wedi rhoi hwb i'n pecyn gwerthuso gyda [deunyddiau ychwanegol](#) i rymuso ymhellach y rheini sy'n cynnal rhaglenni ymwybyddiaeth o'r cyfryngau i werthuso eu prosiectau eu hunain a defnyddio a rhannu'r canfyddiadau hynny i helpu i gyflawni mentrau mwy effeithiol yn y dyfodol.

Ein nodau a sut byddwn yn eu cyflawni

- 2.4 Er mwyn ehangu hyd a lled ein dealltwriaeth o ddefnyddio'r cyfryngau ac ar-lein yng nghydestun bywyd bob dydd a chefnogi'r sector i deall 'beth sy'n gweithio' ar gyfer cyflwyno mentrau ymwybyddiaeth o'r cyfryngau, byddwn yn:

NOD UN: Parhau i ddefnyddio ein hymchwil i lywio ein hymyriadau datblygu polisi ac ymwybyddiaeth o'r cyfryngau, ac i annog rhanddeiliaid i'w defnyddio a'i dadansoddi ymhellach.

- 2.5 Byddwn yn cyflawni hyn drwy'r gweithgareddau canlynol:
  - Nodi mesurau effaith allweddol o'n setiau data i'n helpu ni ac eraill i fonitro 'beth sy'n gweithio'. Byddwn yn sicrhau ein bod yn asesu newidiadau mewn ymwybyddiaeth o'r cyfryngau dros amser, gan ddefnyddio amrywiaeth o fesurau craidd.
  - Defnyddio ystod ehangach o ddulliau cadarn ac arloesol i gael dealltwriaeth o bynciau blaenoriaeth, gan gynnwys:

- > Dealltwriaeth well o sut gallwn ni helpu carfanau amrywiol i ddeall heriau camwybodaeth a thwyllwybodaeth. Er enghraifft, eleni byddwn yn edrych ar ba negeseuon a dulliau allai weithio orau, a gan bwy y gallai'r negeseuon hynny ddod (gan gynnwys darparwyr cyfryngau gwasanaeth cyhoeddus).
- > Archwilio pam mae defnyddwyr yn ymgysylltu â gweithgarwch niweidiol sy'n effeithio'n anghymesur ar fenywod a merched⁵, gan nodi goblygiadau o ran ymwybyddiaeth o'r cyfryngau ynghylch sut maen nhw'n deall eu gweithredoedd a'u heffaith ar-lein. Deall sut mae pobl yn cael eu denu at gymunedau sy'n lledaenu ac yn hyrwyddo safbwyntiau gwahaniaethol yn erbyn menywod a merched, a deall sut a ble gellir dod o hyd i'r safbwyntiau hyn, yn gam cyntaf pwysig. Bydd hyn yn cyfrannu at waith ymwybyddiaeth o'r cyfryngau yn y dyfodol ar draws Diogelwch Ar-lein, gan gynnwys datblygu'r canllawiau ar gynnwys a gweithgarwch sy'n effeithio'n anghymesur ar fenywod a merched. Rydym yn bwriadu eu cyhoeddi yn gynnar yn 2025.
- > Dod o hyd i ffyrdd o wella dealltwriaeth defnyddwyr o ble a sut mae eu gwybodaeth bersonol yn cael ei defnyddio gan llwyfannau cyfryngau cymdeithasol a gwasanaethau ar-lein eraill. Mae ein hymchwil ansoddol Diwrnod ym Mywyd wedi dangos sut mae dealltwriaeth defnyddwyr o'r ffyrdd mae llwyfannau'n defnyddio eu data yn aml yn gyfyngedig, felly byddwn yn darparu gwybodaeth am sut gallai llwyfannau fynd i'r afael â'r bwlch hwn mewn ymwybyddiaeth o'r cyfryngau er mwyn llywio arferion gorau llwyfannau.
- > Archwilio gwybodaeth o'n prosiect gyda'r rhai sy'n pleidleisio am y tro cyntaf. Mae'r gwaith hwn yn canolbwyntio ar gynnwys o bwysigrwydd democrataidd, gan edrych ar amlygiad i gamwybodaeth a thwyllwybodaeth a deallusrwydd artiffisial cynhyrchiol, mewn blwyddyn etholiad. Byddwn yn rhannu'r canfyddiadau hynny er mwyn sicrhau bod y wybodaeth yn gallu llywio gwaith perthnasol.

NOD DAU: Amlygu lleisiau a thystiolaeth amrywiaeth o grwpiau mewn cymdeithas fel bod ein hymchwil yn ddefnyddiol i gynifer o bobl a sefydliadau â phosib.

2.6 Byddwn yn cyflawni hyn drwy'r gweithgareddau canlynol:

- Ffurfweddu ein samplau tracio a chynnal ymchwil pwrpasol i'n galluogi i wrando ar wahanol grwpiau o bobl, gan gynnwys y rhai y mae cynnwys a gweithgarwch niweidiol yn effeithio'n anghymesur arnynt, a chynnal dadansoddiadau eilaidd i gael dealltwriaeth ddyfnach o wahanol gynulleidfaoedd, gan gynnwys menywod a merched, a phlant.
- Rhannu ein dealltwriaeth o sut mae'r materion rydym yn mynd i'r afael â nhw yn ein rhaglen ymchwil yn effeithio ar amrywiaeth o grwpiau demograffig a daearyddol, gan dargedu nodweddion gwarchoddedig yn benodol.

---

⁵ Mae hyn yn cynnwys casineb at fenywod ar-lein yn ogystal â mathau eraill o drais a cham-drin ar sail rhywedd ar-lein. Ar hyn o bryd rydym yn defnyddio'r term hwn i gyfeirio at ystod eang o gynnwys a gweithgarwch ar-lein sy'n effeithio'n anghymesur ar fenywod a merched, gan gynnwys drwy weithredu neu atgyfnerthu casineb at fenywod, rhywiaeth a mathau eraill o niwed ar sail rhywedd. Mae'r term hwn yn cael ei ddefnyddio'n eang yn y Deyrnas Unedig, fodd bynnag, rydym yn cydnabod bod termau eraill yn cael eu defnyddio, er enghraifft trais ar-lein yn erbyn menywod a merched (VAWG) a thrais ar sail rhywedd sy'n cael ei hwyluso gan dechnoleg (TFGBV).

NOD TRI: Rhannu ein gwybodaeth am 'beth sy'n gweithio' o ran cyflawni ymwybyddiaeth o'r cyfryngau.

2.7 Byddwn yn cyflawni hyn drwy'r gweithgareddau canlynol:

- Cyhoeddi canfyddiadau ein gweithgareddau ymwybyddiaeth o'r cyfryngau a gomisiynwyd sydd wedi'u hamlinellu yn adran Pobl a Phartneriaethau y strategaeth hon.
- Darparu adnoddau a chanllawiau i baratoi sefydliadau sy'n darparu ymyriadau ymwybyddiaeth o'r cyfryngau yn well i addysgu sgiliau hanfodol sy'n helpu pobl i ganfod camwybodaeth a thwyllwybodaeth. Gallai hyn fod ar ffurf pecyn cymorth a gweithdai y byddem yn eu dylunio, eu darparu a'u gwerthuso dros gyfnod y strategaeth tair blynedd.

NOD PEDWAR: Cefnogi darparwyr mentrau ymwybyddiaeth o'r cyfryngau i gynnal gwerthusiad, gan arwain at ddiwylliant lle mae dulliau arfer gorau yn cael eu datblygu, eu rhannu a'u defnyddio i ddatblygu ymyriadau mwy effeithiol.

2.8 Byddwn yn cyflawni hyn drwy'r gweithgareddau canlynol:

- Cynnig hyfforddiant ac adnoddau sy'n paratoi gweithwyr proffesiynol sy'n darparu ymyriadau ymwybyddiaeth o'r cyfryngau drwy roi gwybodaeth a sgiliau iddynt sy'n gysylltiedig â'r broses werthuso. Er mwyn cyflawni a gwreiddio'r diwylliant hwn yn ehangach, byddwn yn canolbwyntio ar rannu gwybodaeth drwy weithdai, cymorthfeydd a gweminarau.
- Mynnu bod y sefydliadau rydym yn eu comisiynu yn darparu gwerthusiadau effaith a phroses sy'n gymesur â maint y ddarpariaeth a'r contract.

NOD PUMP: Cynnal gwerthusiad effaith o'n strategaeth tair blynedd ar ymwybyddiaeth o'r cyfryngau a rhannu'r gwersi a ddysgwyd er mwyn modelu arferion gorau.

2.9 Byddwn yn cyflawni hyn drwy'r gweithgareddau canlynol:

- Nodi ein gweithgareddau ar draws y rhaglen Gwneud Synnwyr o'r Cyfryngau yn y cynllun blynyddol ac adrodd a yw'r rhain wedi cael eu cyflawni bob blwyddyn.
- Gwerthuso effaith y strategaeth tair blynedd ar gyfer ymwybyddiaeth o'r cyfryngau gan ddefnyddio fframwaith gwerthuso.

Dangosyddion llwyddiant

2.10 Byddwn yn dryloiw ynghylch yr hyn rydym wedi'i gyflawni mewn perthynas â'n nodau strategol ar gyfer Ymchwil, Tystiolaeth a Gwerthuso, a byddwn yn cynnwys y dangosyddion llwyddiant canlynol wrth fesur ac adrodd ar ein cynnydd:

- Mae ein hymchwil ymwybyddiaeth o'r cyfryngau yn dal i gael ei ddefnyddio a'i ddyfynnu'n eang gan y gymuned ymwybyddiaeth o'r cyfryngau, y cyfryngau a llywodraethau yn y DU ac yn rhyngwladol mewn perthynas â datblygu polisi, ac ymyriadau ymwybyddiaeth o'r cyfryngau.
- Mae gennym rwydwaith estynedig o bartneriaid ymchwil a rhanddeiliaid yn genedlaethol ac yn rhyngwladol.
- Mae mwy o sefydliadau sy'n darparu ymyriadau ymwybyddiaeth o'r cyfryngau yn cynnal gwerthusiadau o effaith ac yn rhannu arferion gorau.

Crynodeb – beth sy'n wahanol i'n dull blaenorol?

2.11 Rydym yn tynnu sylw at y pedwar gwahaniaeth allweddol canlynol sy'n rhedeg drwy ein dull strategol ar gyfer Ymchwil, Tystiolaeth a Gwerthuso:

- Newidiadau i feintiau sampl sy'n caniatáu dadansoddiad manylach o wahanol grwpiau.
- Ffocws penodol ar y meysydd ymwybyddiaeth o'r cyfryngau a amlinellir yn y Ddeddf Diogelwch Ar-lein.
- Mwy o gyswllt ag amrywiaeth o sectorau ar gyfer gwerthuso ac ymyriadau ymwybyddiaeth o'r cyfryngau.
- Mwy o waith allgymorth a gwreiddio ein gwaith i'r rhai sy'n gweithio ym maes ymwybyddiaeth o'r cyfryngau, mewn sectorau cysylltiedig ac i'r cyhoedd yn ehangach.

3. Ymgysylltu â Llwyfannau

Canlyniad: Erbyn 2027, bydd llwyfannau a darlledwyr yn darparu gwell cymorth ymwybyddiaeth o'r cyfryngau i'w defnyddwyr, mwy o werthuso effeithiolrwydd y cymorth hwnnw, a chyllid tymor hirach ar gyfer mentrau ymwybyddiaeth o'r cyfryngau.

- 3.1 Fel rydym wedi'i adlewyrchu yn ein diffiniad diwygiedig o ymwybyddiaeth o'r cyfryngau, mae pobl nawr yn dod ar draws cyfryngau drwy amrywiaeth o fformatau a gwasanaethau, ac yn wynebu dewis cynyddol o gynnwys. Mae'r newidiadau hyn mewn defnydd yn gofyn am ddealltwriaeth fwy beirniadol o'r cyd-destun o ran y cynnwys sy'n ennyn ein diddordeb, yn enwedig wrth i'r gwahaniaeth rhwng fformatau ddod yn fwy di-dor ac anweledig, hyd yn oed i ddefnyddwyr hyderus. Mae hyn yn bwysig oherwydd yr hyn sy'n bwysig yw'r hyn mae pobl yn ei ddisgwyl, ac mae angen iddynt allu llywio drwy gynnwys yn ddiogel a ffynnu ar-lein.
- 3.2 Rydym yn disgwyl bod pobl yn poeni llai am y ffordd mae cynnwys yn cael ei ddarparu iddynt na'u gallu i ymgysylltu â'r hyn sydd o ddiddordeb iddynt, pan fyddant eisiau gwneud hynny, gan ddefnyddio gwasanaethau neu ddyfeisiau sy'n gweithio orau iddynt. Er enghraifft, mae Arolwg Cael Gafael ar Newyddion Ofcom yn dangos bod y defnydd o ffynonellau ar-lein ar gyfer newyddion yn parhau i gynyddu. Yn 2024, mae saith o bob deg (71%) oedolyn yn y DU yn cael newyddion drwy ffynonellau ar-lein (mae hyn bellach ar yr un lefel â theledu (70%)). Mae cyfryngau cymdeithasol yn elfen sylweddol o gael gafael ar newyddion ar-lein, gyda thros hanner oedolion y DU dros 16 oed (52%) yn eu defnyddio yn awr fel ffynhonnell newyddion. Mae'r cynnydd hwn mewn defnydd ar-lein yn cyd-fynd â chael gafael ar newyddion ar lwyfannau traddodiadol.
- 3.3 Rydym yn cydnabod bod gan ddarlledwyr, ac yn enwedig y darlledwyr gwasanaeth cyhoeddus, rôl i'w chwarae yn hybu ymwybyddiaeth o'r cyfryngau ymysg pob cynulleidfa, ochr yn ochr â chyfrifoldebau cynyddol y prif lwyfannau ar-lein sydd â dylanwad mor fawr dros y cynnwys mae pobl yn ei weld wrth ddefnyddio eu gwasanaethau, a chyd-destun y cynnwys hwnnw.
- 3.4 Rydym ni, a llawer o'r ymatebwyr i'n hymgyngoriad, o'r farn bod gan lwyfannau a gwasanaethau ar-lein rôl bwysig i'w chwarae yn hybu ymwybyddiaeth o'r cyfryngau i'r miliynau o bobl sy'n eu defnyddio. Byddwn yn ystyried sut mae defnyddio ein pwerau a'n dyletswyddau o dan y Ddeddf Diogelwch Ar-lein i fonitro pa gynnydd mae gwasanaethau ar-lein yn ei wneud o ran hybu ymwybyddiaeth o'r cyfryngau, gan gynnwys drwy ymgysylltu â'r cwmnïau mwyaf ynghylch y camau maen nhw'n eu cymryd i hybu ymwybyddiaeth eu defnyddwyr. Gall hyn gynnwys casglu tystiolaeth i ddeall effaith y gweithgarwch hwn lle bo hynny'n berthnasol ac yn gymesur. Ar ben hynny, byddwn yn ystyried cynnwys mesurau sy'n cefnogi ymwybyddiaeth defnyddwyr o'r cyfryngau yn ein codau ymarfer diogelwch ar-lein⁶.

---

⁶ <https://www.ofcom.org.uk/cy/online-safety/illegal-and-harmful-content/draft-transparency-reporting-guidance/?language=cy>

- 3.5 Byddwn yn defnyddio'r ymchwil a'r ymgysylltu a wnawn ar gyfer ein gwaith ymwybyddiaeth o'r cyfryngau i lywio ein gwaith datblygu polisi ar gyfer diogelwch ar-lein a darlledu, ac i'r gwrthwyneb. Fodd bynnag, rydym yn disgwyl i gwmpas ein gwaith ymwybyddiaeth o'r cyfryngau fod yn ehangach ac i ganolbwyntio mwy ar yr arferion gorau, a allai gael cryn dipyn yn fwy o effaith na dyletswyddau diogelwch ar-lein gwasanaethau. Byddwn yn cyhoeddi ymchwil ac yn gwneud argymhellion ynghylch beth yn rhagor gall lwyfannau ei wneud i gefnogi a diogelu eu defnyddwyr, gan gynnwys datblygu a defnyddio technolegau a systemau sy'n darparu cyd-destun cynnwys.
- 3.6 Rhaid i'r hyn sy'n digwydd ar lwyfan fod yn rhan o'r ateb i heriau ymwybyddiaeth o'r cyfryngau nawr ac yn y dyfodol. Mae rhai llwyfannau, gwasanaethau ar-lein a darlledwyr eisoes yn defnyddio nodweddion ac adnoddau, fel ffenestri naid a hysbysiadau, i roi cyd-destun i'r cynnwys mae eu defnyddwyr yn ei weld. Mae [ymchwil a gomisiynwyd gan Ofcom](#) yn amlinellu'r manteision a'r heriau y mae defnyddwyr yn eu nodi am ymyriadau o'r fath ar lwyfannau i hybu ymwybyddiaeth o'r cyfryngau.
- 3.7 Er mwyn gwneud hyn yn gyson ac yn dda, bydd angen i lwyfannau flaenoriaethu ymyriadau sy'n cefnogi ymwybyddiaeth o'r cyfryngau a bod yn fwy tryloyw ynghylch eu dyluniad a'u canlyniadau. Gan adeiladu ar ein [Hegwyddorion Arferion Gorau drwy Ddylunio](#), rydym eisiau deall yn well sut arall mae defnyddwyr yn meddwl y gall llwyfannau hybu eu hymwybyddiaeth o'r cyfryngau er mwyn iddynt allu diogelu eu hunain, gweithredu a ffynnu ar-lein.
- 3.8 Rydym hefyd yn cydnabod ymdrechion gwasanaethau ar-lein i ddatblygu a/neu ariannu prosiectau newyddiaduriaeth ac ymwybyddiaeth o'r cyfryngau trydydd parti, gan fod y rhain yn ategu'r hyn sy'n digwydd ar y llwyfan. Fodd bynnag, mae sefydliadau sy'n cael eu hariannu gan lwyfannau ac sy'n darparu adnoddau neu fentrau ymwybyddiaeth o'r cyfryngau yn wynebu nifer o heriau a allai gyfyngu ar eu llawn potensial. Mae'r rhain yn cynnwys cytundebau cyllido bregus a thymor byr, pwysau cyson ar gyfer cynnwys 'newydd' a chynnwys a allai fod yn ddethol neu'n rhannol wedi'i greu i gyd-fynd â gwerthoedd brand yn hytrach nag anghenion defnyddwyr.
- 3.9 Byddwn yn taflu goleuni ar yr effaith y mae buddsoddiad gan ddarlledwyr a gwasanaethau ar-lein yn ei chael o ran ymwybyddiaeth o'r cyfryngau. Gall hyn gynnwys defnyddio ein pwerau casglu gwybodaeth a thryloywder i archwilio effeithiolrwydd buddsoddi mewn cynnyrch a datblygu ymwybyddiaeth defnyddwyr o'r cyfryngau. Drwy greu darlun cliriach o'r mesurau a'r adnoddau sydd eisoes wedi'u hymrwymo i ymwybyddiaeth o'r cyfryngau, gallwn wedyn benderfynu'n well a oes angen i Ofcom gymryd camau pellach.

Ein nodau a sut byddwn yn eu cyflawni

- 3.10 Byddwn yn darparu argymhellion sy'n seiliedig ar dystiolaeth i annog llwyfannau i ddatblygu ymyriadau cadarn a thryloyw o ran ymwybyddiaeth o'r cyfryngau sy'n canolbwyntio ar yr hyn sy'n digwydd ar y llwyfan, a'r hyn sy'n cael ei ariannu mewn mannau eraill. Byddwn yn gwneud y canlynol:

NOD UN: Adeiladu ar waith sy'n blaenoriaethu ymwybyddiaeth defnyddwyr o'r cyfryngau ar-lwyfan drwy hyrwyddo'r arferion gorau.

3.11 Byddwn yn cyflawni hyn drwy'r gweithgareddau canlynol:

- Gweithio gyda llwyfannau sydd wedi addo mabwysiadu'r Egwyddorion Arferion Gorau ar gyfer Ymwybyddiaeth o'r Cyfryngau drwy Ddylunio i sbarduno camau pellach a monitro/adrodd ynghylch a yw llwyfannau'n cyflawni eu hymrwymiad. Drwy wahodd pob gwasanaeth sy'n cael ei reoleiddio i addo mabwysiadu'r Egwyddorion Arfer Gorau, byddwn yn parhau i ehangu ein gwaith i ystod ehangach o wasanaethau.
- Meithrin cyd-ddealltwriaeth o'r hyn mae defnyddwyr yn ei ystyried yn ddefnyddiol i lywio'n well drwy'r amgylchedd ar-lein ac i feithrin profiadau mwy cadarnhaol ar-lein. Yn benodol, mae gennym ddi-ddordeb mewn deall sut gall llwyfannau gefnogi defnyddwyr orau drwy ddarparu gwybodaeth ar wahanol adegau yn nhaith y defnyddiwr, gan gynnwys darparu cyd-destun ar y cynnwys maen nhw'n ei weld ar-lein, ac rydym yn comisiynu ymchwil ar gyfer hyn. Byddwn yn edrych ar y materion penodol canlynol:
  - > Camwybodaeth a thwyllwybodaeth.
  - > Cynnwys a gweithgarwch niweidiol sy'n effeithio'n anghymesur ar fenywod a merched.
  - > Diogelu gwybodaeth bersonol.
  - > Cynnwys o bwysigrwydd democrataidd (fel newyddion awdurdodol, aml-ffynhonnell a chywir).
- Parhau i feithrin cyd-ddealltwriaeth o'r hyn mae defnyddwyr yn ei ddisgwyl gan wasanaethau ar-lein er mwyn gwneud yr amgylchedd ar-lein yn well ac yn fwy cadarnhaol. Byddwn yn edrych ar faterion penodol fel effaith 'dylunio perswadiol' ar blant. Gallai'r effaith hon fod yn gadarnhaol neu gallai gyfrannu at niwed. Byddwn yn ystyried sut gall gwasanaethau helpu defnyddwyr i wneud dewisiadau gwybodus a lliniaru niwed posib drwy gefnogi ymwybyddiaeth eu defnyddwyr o'r cyfryngau.
- Troi ein hymchwil yn wybodaeth weithredol ar gyfer llwyfannau drwy dynnu sylw at yr hyn sy'n gweithio orau i ddefnyddwyr, beth sy'n dda a defnyddio ein dylanwad i annog llwyfannau i wneud newidiadau i'w cynhyrchion a'u gwasanaethau yn seiliedig ar ddisgwyliadau defnyddwyr¹.
- Yn unol â'n dyletswyddau o dan y Ddeddf Diogelwch Ar-lein, cynhyrchu datganiad sy'n nodi sut gallai darparwyr gwasanaethau sy'n cael eu rheoleiddio ddatblygu, cyflawni a gwerthuso gweithgareddau neu fentrau sy'n berthnasol i ymwybyddiaeth o'r cyfryngau mewn perthynas â gwasanaethau sy'n cael eu rheoleiddio.

NOD DAU: Sicrhau bod llwyfannau'n gwreiddio gwerthusiadau er mwyn meithrin dealltwriaeth o'r hyn sy'n gweithio i hyrwyddo ymwybyddiaeth o'r cyfryngau.

3.12 Byddwn yn cyflawni hyn drwy'r gweithgaredd canlynol:

- Arfer ein dylanwad a monitro cynnydd gwasanaethau ar-lein. Byddwn hefyd yn cyhoeddi/adrodd ynghylch lle rydym yn credu y gallai llwyfannau fod yn gwneud mwy. Byddwn yn hybu ymwybyddiaeth o'r cyfryngau drwy ddylunio ar llwyfannau. Fel cam cyntaf yn y broses hon, rydym wedi cyhoeddi bod llwyfannau cymdeithasol, chwilio a gemau mawr wedi addo mabwysiadu ein Hegwyddorion Arferion Gorau ar gyfer Ymwybyddiaeth o'r Cyfryngau drwy Ddylunio. Byddwn yn gweithio gyda'r llwyfannau sy'n cymryd rhan i sbarduno camau pellach ar y llwyfan yn unol â'r egwyddorion hyn – sy'n pwysleisio monitro a

gwerthuso – ac yn gwahodd yr holl wasanaethau sy'n cael eu rheoleiddio i gymryd rhan i sicrhau eu bod yn cefnogi defnydd diogel a boddhaus o'u gwasanaethau.

NOD TRI: Gweithio i sicrhau bod llwyfannau'n cyllido rhaglenni ymwybyddiaeth o'r cyfryngau.

3.13 Byddwn yn cyflawni hyn drwy'r gweithgareddau canlynol:

- Annog gwasanaethau ar-lein i hybu, cefnogi ac ariannu'n uniongyrchol y gwaith o ddatblygu sgiliau ymwybyddiaeth o'r cyfryngau ar gyfer eu defnyddwyr ac eraill. Dylai hyn gynnwys buddsoddi mewn arferion gorau o ran ymwybyddiaeth o'r cyfryngau drwy ddylunio ar y llwyfan a darparu cyllid cynaliadwy i gefnogi rhaglenni uniongyrchol i'r defnyddiwr sy'n cael eu datblygu/darparu gan y sector ymwybyddiaeth o'r cyfryngau.
- Datblygu ein dealltwriaeth o sut mae llwyfannau'n ariannu ac yn buddsoddi mewn ymwybyddiaeth o'r cyfryngau fel rhan o'r gwaith o lywio ein disgwyliadau ar gyfer gwasanaethau.
- Gosod disgwyliadau clir ar gyfer llwyfannau a gweithredu uniongyrchol ynghylch cyllid. Er mwyn sicrhau cyllid mwy cynaliadwy ar gyfer y sector, byddwn yn defnyddio'r dulliau sydd ar gael, sy'n debygol o gynnwys ein cysylltiadau ar draws y sector, pwerau casglu tystiolaeth a pherthynas oruchwylio Ofcom â gwasanaethau sy'n cael eu rheoleiddio.

NOD PEDWAR: Adolygu beth mae darlledwyr yn ei wneud i gefnogi ymwybyddiaeth o'r cyfryngau cynulleidfaedd i'w helpu i liniaru effaith camwybodaeth a thwyllwybodaeth.

3.14 Byddwn yn cyflawni hyn drwy'r gweithgareddau canlynol:

- Dadansoddi, drwy'r adolygiad o gyfryngau gwasanaeth cyhoeddus, sut mae darlledwyr yn cefnogi sgiliau ymwybyddiaeth o'r cyfryngau eu defnyddwyr, yn enwedig o ran newyddion, camwybodaeth a thwyllwybodaeth.
- Defnyddio ein hystod eang o bwerau a dyletswyddau o dan ddeddfwriaeth darlledu a diogelwch ar-lein i helpu i gefnogi sector cyfryngau ffyniannus sy'n darparu newyddion dibynadwy a chywir i gynulleidfaedd yn y DU. Bydd ein hadolygiad o gyfryngau gwasanaeth cyhoeddus yn ystyried a oes angen i ni newid ein rheolau presennol lle bo hynny'n berthnasol, a gallwn hefyd nodi meysydd lle mae angen rhagor o ymyrraeth gan y llywodraeth. Byddwn yn nodi ein casgliadau yn nogfen canfyddiadau'r adolygiad o gyfryngau gwasanaeth cyhoeddus flwyddyn nesaf.

Dangosyddion llwyddiant

3.15 Byddwn yn dryloiw ynghylch yr hyn rydym wedi'i gyflawni mewn perthynas â'n nodau strategol ar gyfer Ymgysylltu â Llwyfannau, a byddwn yn cynnwys y dangosyddion llwyddiant canlynol wrth fesur ac adrodd ar ein cynnydd:

- Mae gwasanaethau ar-lein yn mesur effaith eu hymyriadau ar-lwyfan ac yn rhannu'r hyn maen nhw wedi'i ddysgu.
- Mae egwyddorion arfer gorau ar gyfer mentrau ymwybyddiaeth o'r cyfryngau yn cael eu rhoi ar waith gan sefydliadau sy'n darparu rhaglenni.
- Mae llwyfannau'n dryloiw ynghylch eu cyllid ar gyfer ymwybyddiaeth o'r cyfryngau. Dylai hyn gynnwys buddsoddi mewn arferion gorau o ran ymwybyddiaeth o'r cyfryngau

drwy ddylunio ar y llwyfan a darparu cyllid cynaliadwy i gefnogi rhaglenni uniongyrchol i'r defnyddiwr sy'n cael eu datblygu/darparu gan y sector ymwybyddiaeth o'r cyfryngau.

- Bydd darlledwyr yn mynegi'n well sut maen nhw'n darparu ymwybyddiaeth o'r cyfryngau i helpu cynulleidfaoedd i liniaru effaith camwybodaeth a thwyllwybodaeth.

Crynodeb – beth sy'n wahanol i'n dull blaenorol?

3.16 Rydym yn tynnu sylw at y chwe gwahaniaeth allweddol canlynol sy'n rhedeg drwy ein dull strategol ar gyfer Ymgysylltu â Llwyfannau:

- Mae ein ffocws ar yr hyn mae defnyddwyr yn ei ddisgwyl gan llwyfannau yn sail i'n holl waith.
- Ein hymrwymiad i gomisiynu ymchwil i ddeall yn well beth mae defnyddwyr yn ei ddisgwyl gan llwyfannau ac yn ystyried ei fod yn ddefnyddiol ar gyfer rhoi'r cynnwys maen nhw'n ei weld ar-lein mewn cyd-destun.
- Ein gwaith yn annog llwyfannau i fesur effaith eu hymyriadau.
- Ein dull o feithrin diwylliant lle mae rhannu'r hyn a ddysgir yn arfer safonol.
- Ein ffocws ar gyllid llwyfannau ar gyfer ymwybyddiaeth o'r cyfryngau i sbarduno buddsoddiad cynaliadwy mewn ymwybyddiaeth o'r cyfryngau ar y llwyfan ac oddi arno.
- Ein gwaith gyda darlledwyr yn asesu sut maen nhw'n cefnogi ymwybyddiaeth o'r cyfryngau cynulleidfaoedd i'w helpu i liniaru effaith camwybodaeth a thwyllwybodaeth.

4. Pobl a Phartneriaethau

Canlyniadau: Erbyn 2027, bydd mwy o bobl yn gallu cael gafael ar y sgiliau a'r cymorth sydd eu hangen arnynt i lywio drwy gynnwys a ffynnu'n ddiogel ar-lein, a bydd addysgwyr a gweithluoedd blaenoriaeth eraill mewn sefyllfa well i ddarparu sgiliau ymwybyddiaeth o'r cyfryngau. Erbyn 2027, bydd ymwybyddiaeth o'r cyfryngau yn fwy o flaenoriaeth i ystod ehangach o sefydliadau a sectorau.

- 4.1 Mae Ofcom wedi cydnabod ers tro byd bod angen i unigolion, teuluoedd a chymunedau feddu ar sgiliau ymwybyddiaeth o'r cyfryngau. Mae ein hymchwil yn chwalu unrhyw fythau bod pobl iau (a elwir weithiau'n 'frodorion digidol') yn deall pob agwedd ar fod ar-lein ac yn meddu ar y sgiliau a'r ymddygiad angenrheidiol i'w lywio'n hyderus ac yn wybodus.
- 4.2 Rydym yn gwybod bod llawer o bobl yn cael eu newyddion ar gyfryngau cymdeithasol a'u bod yn gallu gweld nifer cyfyngedig o bynciau newyddion yno⁷. Yn yr amgylchedd hwn, gall camwybodaeth a thwyllwybodaeth gynyddu'n gyflym, ac mae rhai'n ei chael hi'n anodd gwybod beth maen nhw'n gallu ymddiried ynddo⁸. Yn ystod Etholiad Cyffredinol diweddar y DU, dywedodd 60% o oedolion eu bod wedi dod ar draws gwybodaeth ffug neu gamarweiniol⁹. Mae ein profiad a'n dealltwriaeth yn awgrymu bod ymyriadau ymwybyddiaeth o'r cyfryngau yn fwyaf effeithiol pan fyddant yn cael eu darparu gan leisiau dibynadwy. Yn ogystal â'r gweithwyr proffesiynol y mae unigolyn eisoes yn ymddiried ynddynt i'w cefnogi, gallai hyn fod yn rhywun o'r un gymuned neu sydd â phrofiadau bywyd tebyg i brofiadau'r cyfranogwyr. Yn ein profiad ni, er bod y dull hwn yn effeithiol, mae fel arfer yn gofyn am fuddsoddiad sylweddol mewn adnoddau.
- 4.3 Rydym yn defnyddio dull gweithredu teg, gan ganolbwyntio ein hadnoddau ar y rheini sydd ag anghenion penodol o ran ymwybyddiaeth o'r cyfryngau, er enghraifft cymunedau sy'n wynebu anfantais ariannol, pobl hŷn a phlant. Rydym yn cydnabod na fydd pawb sydd â'r nodweddion hyn yn cael trafferth gyda'u hymwybyddiaeth o'r cyfryngau, ond bydd y dull hwn yn ein helpu i dargedu ein gwaith a'n hadnoddau lle maen nhw'n debygol o gael yr effaith fwyaf.
- 4.4 Bydd ein gwaith gyda phlant yn defnyddio dull sy'n seiliedig ar hawliau plant er mwyn i ni, wrth gynllunio ac ymgymryd â gwaith, ystyried yr effeithiau uniongyrchol ac anuniongyrchol posib ar blant. Yn benodol, mae ein gwaith yn cefnogi erthygl 17 o Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (CCUHP) (mynediad at wybodaeth o amrywiaeth o ffynonellau cyfryngau). Byddwn yn sicrhau bod unrhyw waith sy'n targedu plant yn ystyried eu barn.
- 4.5 Mae plant sydd â nodweddion penodol yn fwy tebygol o fod angen cymorth gyda'u sgiliau ymwybyddiaeth o'r cyfryngau ac felly byddwn yn blaenoriaethu cynlluniau ar gyfer plant ag

⁷ Ofcom, [Diweddariad ymchwil newyddion ar-lein](#), 2024, tudalennau 17-19.

⁸ Ofcom, [Adroddiad ar Agweddau Oedolion a'u Defnydd](#)

[o Gyfryngau 2024](#).

⁹ Yn ystod yr wythnos flaenorol. Gweler Ofcom, Arolwg newyddion a ffurfio barn Etholiad Cyffredinol y DU 2024.

anghenion addysgol arbennig ac anabledau, anawsterau cyfathrebu, profiad o ofal, anawsterau iechyd meddwl a/neu namau corfforol.

- 4.6 Byddwn yn defnyddio'r dull teg hwn ar draws pob un o'r pynciau y mae ein gwaith yn mynd i'r afael â nhw, gan gynnwys camwybodaeth a thwyllwybodaeth a gweithgarwch a chynnwys niweidiol sy'n effeithio'n anghymesur ar fenywod a merched. Pan fydd ymwybyddiaeth o'r cyfryngau yn ymwneud â hunaniaeth ddigidol a pharchu eraill ar-lein, gall ein gwaith ganolbwyntio'n uniongyrchol ar un grŵp o blant ond gall gael effaith anuniongyrchol ar grŵp arall o blant. Er enghraifft, mae ein gwaith ar gasineb ar-lein at fenywod yn debygol o dargedu bechgyn a dynion ifanc yn eu harddegau yn uniongyrchol, a gobeithio y bydd yn arwain at ganlyniadau cadarnhaol i ferched a menywod ifanc yn ogystal â'r dynion ifanc eu hunain.
- 4.7 Pobl a phartneriaethau sydd wrth galon ein dull gweithredu. Rydym wedi ymrwymo i gynnull ymarferwyr ymwybyddiaeth o'r cyfryngau ac eraill sy'n gweithio mewn meysydd cysylltiedig neu gyda chymunedau allweddol, gan greu cyfleoedd iddynt rannu arbenigedd a dysgu oddi wrth eraill. Rydym yn cyflawni hyn drwy ddigwyddiadau ar gyfer ein rhwydwaith o unigolion a sefydliadau sydd â diddordeb cyffredin mewn ymwybyddiaeth o'r cyfryngau, a thrwy ein Panel Cyngori a'n gweithgorau. Rydym hefyd yn creu partneriaethau gyda sefydliadau trydydd sector, awdurdodau lleol a chyrrff eraill drwy ein gwaith yn adeiladu ar seilwaith cynhwysiad digidol, a thrwy ein rhaglen sy'n comisiynu prosiectau peilot ar gyfer cymunedau nad ydynt yn cael eu gwasanaethu'n ddigonol.
- 4.8 Mae rhai darlledwyr eisoes yn cymryd rhan mewn mentrau ymwybyddiaeth o'r cyfryngau, ac rydym yn cydnabod y rôl bwysig y gallent ei chwarae yn darparu ymwybyddiaeth o'r cyfryngau. Rydym hefyd yn cydnabod manteision a chyfleoedd ymgysylltu â rhanddeiliaid rhyngwladol i ddysgu a rhannu gwybodaeth er budd y naill ochr a'r llall ac i ddeall yn gyflymach beth sy'n gweithio a beth sydd ddim yn gweithio.

Ein nodau a sut byddwn yn eu cyflawni

- 4.9 Dylai ymwybyddiaeth o'r cyfryngau fod yn fater i bawb. Er mwyn sicrhau hyn, byddwn yn gwneud y canlynol:

NOD UN: Comisiynu ymyriadau wedi'u targedu yn y carfanau lle mae'r angen mwyaf a rhannu arferion gorau â sefydliadau sy'n darparu gweithgareddau ymwybyddiaeth o'r cyfryngau a'u cyllidwyr.

- 4.10 Byddwn yn cyflawni hyn drwy'r gweithgareddau canlynol:
- Defnyddio ein hymchwil i nodi cynulleidfaoedd allweddol ac ardaloedd daearyddol lle bydd ymyriadau'n cael yr effaith fwyaf.
  - Nodi pynciau, gan ddefnyddio ein sylfaen dystiolaeth, i'w cynnwys mewn ymyriadau, gan gynnwys:
    - > Deall sut mae canfod camwybodaeth a thwyllwybodaeth a diogelu rhagddynt.
    - > Lliniaru ymddygiad rhywiaethol a chasineb at fenywod ar-lein.
    - > Deall sut mae nodi cynnwys o bwysigrwydd democrataidd (fel newyddion awdurdodol, aml-ffynhonnell a chywir).

- > Gwneud yn siŵr bod gan bobl y sgiliau a'r wybodaeth i ddiogelu eu gwybodaeth bersonol.
- Comisiynu sefydliadau sy'n arbenigo mewn gweithio gyda'r garfan darged/carfanau targed.
- Rhannu gwybodaeth a gwersi a ddysgwyd o'r ymyriadau hyn â sefydliadau sydd mewn sefyllfa dda i ddarparu gweithgareddau ymwybyddiaeth o'r cyfryngau a'r rhai sy'n eu hariannu drwy ein rhwydweithiau a thu hwnt.

NOD DAU: Ymgysylltu ag awdurdodau addysg ac ysgolion i hybu ac i gefnogi addysg ymwybyddiaeth o'r cyfryngau.

4.11 Byddwn yn cyflawni hyn drwy'r gweithgareddau canlynol:

- Parhau i ddatblygu perthnasoedd ag adrannau addysg ym mhob cenedl i ddarparu cymorth ymwybyddiaeth o'r cyfryngau: Yr Adran Addysg a Sgiliau yng Nghymru, yr Adran Addysg yn Lloegr, Education Scotland, a'r Awdurdod Addysg yng Ngogledd Iwerddon, yn ogystal â rhanddeiliaid perthnasol fel comisiynwyr plant, Skills England a rheoleiddwyr addysg.
- Gweithio gyda Llywodraeth Cymru i ddeall effaith y Fframwaith Cymhwysedd Digidol ar sgiliau ymwybyddiaeth o'r cyfryngau ymysg plant a phobl ifanc yng Nghymru a rhannu'r ddealltwriaeth honno ag adrannau perthnasol eraill y Llywodraeth a Gweinyddiaethau Cenedlaethol yn ôl yr angen.
- Ymgysylltu â'r adolygiad o'r cwricwlwm sydd ar y gweill yn Lloegr lle mae'n berthnasol i ymwybyddiaeth o'r cyfryngau.
- Comisiynu cyrsiau Datblygiad Proffesiynol Parhaus (DPP) ar gyfer athrawon, gan werthuso effaith yr hyfforddiant a chyfeirio cyfranogwyr at adnoddau pellach.
- Gweithio gyda phartneriaid rhanbarthol i ddeall beth sy'n gweithio mewn addysg ymwybyddiaeth o'r cyfryngau a rhannu'r hyn rydym wedi'i ddysgu ag athrawon, uwch arweinwyr ac awdurdodau addysg perthnasol.
- Cydweithio ag Ymddiriedolaethau Aml-academi (MATs) yn Lloegr i sicrhau bod eu hysgolion yn gallu cefnogi a chyfeirio rhieni, gyda'r bwriad o ddatblygu hyn yn ddull gweithredu cenedlaethol.

NOD TRI: Parhau i adeiladu ar y seilwaith cynhwysiad digidol, er mwyn i'r rheini sy'n newydd i dechnoleg allu dechrau a pharhau'n dda.

4.12 Byddwn yn cyflawni hyn drwy'r gweithgareddau canlynol:

- Datblygu ein model 'seiliedig ar le' ar gyfer ymwybyddiaeth o'r cyfryngau, lle mae arbenigwyr lleol yn adeiladu ar y cynnig presennol yn eu cymuned ac yn ymgorffori ymwybyddiaeth o'r cyfryngau mewn strategaethau digidol lleol a/neu gynigion cynhwysiad digidol. Mae'r gwaith hwn yn cael ei wneud mewn ardaloedd o anfantais ariannol. Byddwn yn gwneud y canlynol:
  - > Gweithio gydag adrannau perthnasol y Llywodraeth a chonsortia ledled y DU i ddylanwadu ar fodolau polisi a chyllido.
  - > Clywed gan feysydd eraill a fyddai â diddordeb mewn deall ein dull gweithredu a'r hyn rydym wedi'i ddysgu.
  - > Ehangu i bedwaredd gymuned yng Ngogledd Iwerddon.

- > Gweithio mewn partneriaeth ag arbenigwyr cynhwysiad digidol i ychwanegu ymwybyddiaeth o'r cyfryngau at eu cynnig.
- Dysgu gan arbenigwyr cynhwysiant digidol a chydweithio â nhw drwy ymuno â Chynghrair Cynhwysiant Digidol Cymru a Rhwydwaith Cynhwysiant Digidol y Gymdeithas Llywodraeth Leol yn Lloegr, yn ogystal ag unrhyw sefydliadau cyfatebol sydd ar y gweill yng Ngogledd Iwerddon a'r Alban.
- Gweithio gyda'r Good Things Foundation i gefnogi Canolfannau Cynhwysiant Digidol i gynnig ymwybyddiaeth o'r cyfryngau.

NOD PEDWAR: Meithrin perthnasoedd newydd ac ehangu ein rhwydwaith i wneud ymwybyddiaeth o'r cyfryngau yn flaenoriaeth i ystod ehangach o sefydliadau.

4.13 Byddwn yn cyflawni hyn yn bennaf drwy'r gweithgareddau canlynol:

- Creu cysylltiadau â sefydliadau sydd â pherthynas ddibynadwy â chymunedau sydd naill ai ddim yn weithgar iawn ar-lein neu'n fwy tebygol o fod mewn amgylchedd gelyniaethus ar-lein, er enghraifft:
  - > Cymunedau organig wedi'u creu gan fenywod a merched ac ar eu cyfer. Gall y cymunedau hyn gefnogi eraill ar-lein, mynd i'r afael â chasineb at fenywod ar-lein, neu gynnig cymorth i fenywod a merched sydd wedi profi cam-drin a thrais ar sail rhywedd ar-lein. Byddem hefyd yn awyddus i ymhelaethu ar y gwaith sydd eisoes yn cael ei wneud yn y cymunedau hyn.
- Archwilio sut gallai darlledwyr gwasanaeth cyhoeddus fynd i'r afael ag ystyriaethau ymwybyddiaeth o'r cyfryngau.
  - > Byddwn yn gweithio gyda darlledwyr fel rhan o'n Hadolygiad o Gyfryngau Gwasanaeth Cyhoeddus i edrych ar opsiynau ar gyfer sut gallant weithio gyda llwyfannau a phartneriaid eraill i ddatblygu mentrau effeithiol.
- Darparu cynllun ymgysylltu ymwybyddiaeth o'r cyfryngau pwrpasol ar gyfer y cenedloedd sy'n cydnabod cyd-destun ac anghenion lleol ym mhob lle. Gallai'r gweithgareddau gynnwys:
  - > Digwyddiadau fel cyfarfodydd bwrdd crwn, digwyddiadau trafod a digwyddiadau i randdeiliaid.
  - > Gweithgorau ymwybyddiaeth o'r cyfryngau sy'n benodol i'r genedl.
- Creu clymblaid eang o sefydliadau sy'n gweithio yn y trydydd sector. Gallai hyn fod mewn meysydd cyfochrog ag ymwybyddiaeth o'r cyfryngau a allai fod yn darparu ymwybyddiaeth o'r cyfryngau 'yn ddiarwybod' (er enghraifft drwy raglenni sy'n canolbwyntio ar iechyd neu gydlynid cymunedol). Byddai hyn hefyd yn cynnwys sefydliadau sy'n gweithio gyda rhieni.
- Gweithio mewn partneriaeth â sefydliadau arbenigol. Gallai hyn fod ar ffurf gwasanaeth paru sy'n cael ei redeg gan Ofcom i gysylltu arbenigwyr mewn lliniaru camwybodaeth a thwyllwybodaeth ag ymarferwyr nad oes ganddynt wybodaeth fanwl. Gallai hefyd fod yn wasanaeth lle mae arbenigwyr sy'n fedrus wrth gynnal trafodaethau â chynulleidfaoedd sydd â chredoau lleiafrifol yn rhannu arferion gorau o ran herio sgysiau.

NOD PUMP: Adeiladu ar ein rôl fel cynullydd arbenigwyr ymwybyddiaeth o'r cyfryngau i greu polisïau ac argymhellion ymarferol ar y cyd ar dechnolegau datblygol fel deallusrwydd artifffisial.

4.14 Byddwn yn cyflawni hyn drwy'r gweithgareddau canlynol:

- Archwilio tueddiadau technoleg sy'n dod i'r amlwg a'u goblygiadau o ran ymwybyddiaeth o'r cyfryngau, gan gynnwys gweithredwyr polisi sector perthnasol ac arbenigedd technolegol mewnol ac allanol mewn pynciau fel AI a thechnolegau rhithiol. Bydd y dull hwn yn helpu i gefnogi'r rheini sy'n gweithio ar ymwybyddiaeth o'r cyfryngau i ddeall y goblygiadau ymarferol o ran sut gallai technolegau'r dyfodol a thechnolegau newydd effeithio ar fywydau pobl o ddydd i ddydd. Byddwn yn sicrhau hyn drwy wneud y canlynol:
  - > Creu gweithgor ad-hoc ar dueddiadau technoleg sy'n dod i'r amlwg sy'n cynnwys arbenigwyr o'r sector ymwybyddiaeth o'r cyfryngau a thu hwnt a fydd yn nodi'r cyfleoedd a'r heriau o ran ymwybyddiaeth o'r cyfryngau sy'n gysylltiedig ag elfennau allweddol bywyd ar-lein, ac archwilio sut gall technoleg newydd a thechnoleg y dyfodol ddylanwadu ar brofiad defnyddwyr.
  - > Bydd y gweithgor yn datblygu ac yn cyhoeddi argymhellion polisi a rhaglenni i annog y sector i integreiddio'r rhain yn eu gwaith. Bydd yr argymhellion hyn yn adlewyrchu ein gwaith sy'n ymwneud â'n pwerau a'n dyletswyddau o dan ddeddfwriaeth darlledu a diogelwch ar-lein.

Dangosyddion llwyddiant:

4.15 Byddwn yn dryloiw ynghylch yr hyn rydym wedi'i gyflawni mewn perthynas â'n nodau strategol ar gyfer Pobl a Phartneriaethau, a byddwn yn cynnwys y dangosyddion llwyddiant canlynol wrth fesur ac adrodd ar ein cynnydd:

- Cynnwys ymwybyddiaeth o'r cyfryngau mewn strategaethau digidol lleol gyda'r nod o gael 10 strategaeth cynhwysiad digidol lleol sy'n cynnwys ymwybyddiaeth o'r cyfryngau ledled y DU dros dair blynedd.
- Effaith fesuradwy gweithgareddau ymwybyddiaeth o'r cyfryngau a gomisiynwyd o safbwynt ymwybyddiaeth o'r cyfryngau.
- Datblygu partneriaethau â sefydliadau allweddol sy'n ymwneud ag ymwybyddiaeth o'r cyfryngau.
- Mae darlledwyr gwasanaeth cyhoeddus mewn gwell sefyllfa i ddarparu ymyriadau effeithiol o ran ymwybyddiaeth o'r cyfryngau.
- Mae'r rhwydwaith Gwneud Synnwyr o'r Cyfryngau yn tyfu ac yn cynnwys cynrychiolwyr o sefydliadau darparu sy'n gysylltiedig ag ymwybyddiaeth o'r cyfryngau a'r rheini sy'n cynrychioli carfanau agored i niwed.
- Nifer y gweithwyr proffesiynol sydd wedi hyfforddi drwy ein mentrau 'hyfforddi'r hyfforddwr' a mwy o hyder cyfranogwyr o gymharu ag arolygon llinell sylfaen.

Crynodeb – beth sy'n wahanol i'n dull blaenorol?

4.16 Rydym yn tynnu sylw at y pedwar prif wahaniaeth canlynol sy'n rhedeg drwy ein dull strategol ar gyfer Pobl a Phartneriaethau:

- Canolbwyntio'n fwy ar feithrin ymwybyddiaeth o'r cyfryngau – drwy ein rhwydwaith a'n hymyriadau – mewn meysydd o angen.
- Ymrwymiad i gefnogi sgiliau ymwybyddiaeth o'r cyfryngau i blant drwy ein cynnig hyfforddi.
- Ffocws newydd ar ehangu ein gwaith gyda sefydliadau partner i greu clymblaid mor eang â phosib gan weithio tuag at nod cyffredin.
- Pwyslais ar greu argymhellion polisi ymarferol ar y cyd ag arbenigwyr ymwybyddiaeth o'r cyfryngau.

A1. Geirfa

Defnyddir nifer o wahanol dermau wrth drafod ymwybyddiaeth o'r cyfryngau. Rydym wedi diffinio rhai a ddefnyddir yn y ddogfen hon. Mae'n bwysig nodi bod gorgyffwrdd weithiau yn y ffordd y mae termau'n cael eu defnyddio.

Arolygon Tracio/Tracwyr

Arolygon sy'n cael eu hailadrodd yn achlysurol dros amser, er mwyn mesur newidiadau a thueddiadau yw Arolygon Tracio neu dracwyr.

Canlyniad

Canlyniad yw'r newid sy'n digwydd o ganlyniad i weithgaredd neu raglen waith. Fel arfer, mae'n gyfyngedig ac yn fesuradwy.

Dangosyddion

Dangosyddion effaith a dangosyddion canlyniadau yw'r darnau mesuradwy o dystiolaeth sy'n eich galluogi i olrhain y newidiadau sydd wedi digwydd o ganlyniad i raglen waith neu brosiect.

Data

Yng nghyd-destun ymchwil a gwerthuso ymwybyddiaeth o'r cyfryngau, mae data yn cyfeirio at wybodaeth am gyfranogwyr a'u profiadau. Gallai fod yn fesuriadau, arsylwadau, ymatebion arolwg, trawsgrifiadau o gyfweiliadau neu adborth gan gyfranogwyr. Gall fod yn ansoddol (naratif) neu'n feintiol (rhifol). Gellir dadansoddi a defnyddio data i ddeall defnydd, agweddau a phrofiadau cyfranogwyr yn well, neu i asesu ymyriad o ran ei ganlyniad a'i effaith.

Data ansoddol

Gwybodaeth na ellir ei chyfrif yw data ansoddol: mae'n ddisgrifiadol, ac yn aml ar gyfer menter ymwybyddiaeth o'r cyfryngau neu waith ymchwil bydd yn naratif neu'n ddyfyniadau gan gyfranogwyr. Fel arfer, mae'n cael ei gasglu drwy gyfweiliadau, grwpiau ffocws, arsylwadau, astudiaethau achos neu gwestiynau arolwg penagored. Mae'n 'rhoi llais i brofiadau', a gellir ei ddefnyddio i ddeall sut mae pobl yn meddwl neu'n teimlo am rywbeth, a pham maen nhw'n meddwl neu'n teimlo felly. Gellir ei gyfuno â data meintiol er mwyn cael dealltwriaeth ddyfnach.

Data hydredol

Yng nghyd-destun ymwybyddiaeth o'r cyfryngau, mae data hydredol yn dystiolaeth a gasglwyd dros gyfnod o amser; er enghraifft, drwy ofyn yr un cwestiynau. Mae'n eich galluogi i olrhain newid yn yr ymatebion i'r cwestiynau hynny dros amser. Gall fod yn ansoddol (naratif) neu'n feintiol (rhifol).

Data meintiol

Mae data meintiol yn wybodaeth y mae modd ei chyfrif. Yng nghyd-destun ymwybyddiaeth o'r cyfryngau, mae fel arfer yn cael ei gasglu drwy arolygon. Gellir ei ddefnyddio i ddeall beth mae pobl yn ei feddwl am rywbeth (o ystod gyfyngedig o opsiynau), ac a yw rhywbeth wedi newid yn eu hagweddau. Gellir casglu data meintiol dros amser i gynhyrchu tystiolaeth hydredol. Gellir ei gyfuno â data ansoddol er mwyn cael dealltwriaeth ddyfnach.

Dyluniadau perswadiol

Nod dyluniadau perswadiol yw newid agweddau neu ymddygiad defnyddwyr. Mae gwasanaethau ar-lein yn aml yn cael eu disgrifio fel technolegau perswadio gan eu bod wedi'u dylunio i ddylanwadu ar benderfyniadau defnyddwyr.

Effaith

Mae effaith, yng nghyd-destun gwerthuso ymyriadau ymwybyddiaeth o'r cyfryngau, yn cyfeirio at newid tymor hwy ar lefel unigol neu gymdeithasol y gellir ei briodoli i ganlyniadau ymyriad. Effaith yw canlyniad cronus canlyniadau a gyflawnir. Er enghraifft, dyma effaith bosib ar gyfer prosiect ymwybyddiaeth o'r cyfryngau:

- newid yn y ffordd y mae cyfranogwyr yn cael gafael ar newyddion.
- cynnydd yng nghreadigrwydd y gynulleidfa o ran cyfryngau ar-lein.
- mwy o gadernid o ran twyllwbyodaeth.

Gwerthuso

Yng nghyd-destun ein gwaith, rydym yn deall gwerthuso fel adroddiadau arbenigol sy'n dangos pa mor llwyddiannus oedd ymyriad ymwybyddiaeth o'r cyfryngau – gan gynnwys pa mor effeithiol yr oedd o ran gwella ymwybyddiaeth pobl o'r cyfryngau.

Gwerthusiad effaith

Mae gwerthusiad effaith yn canolbwyntio ar yr hyn y mae'r prosiect wedi'i gyflawni o ran newid ar gyfer y gynulleidfa darged a/neu'r gymdeithas ehangach, ac a gyflawnwyd y canlyniadau bwriadedig ai peidio.

Gwerthusiad prosesau

Bydd gwerthusiadau prosesau'n canolbwyntio ar ofyn i chi sut gwnaethoch chi gyflawni eich prosiect, i ba raddau y gwnaeth y dull o'i gyflawni effeithio ar y canlyniadau terfynol a sut byddech chi'n cyflawni'r prosiect yn wahanol yn y dyfodol.

Llinell sylfaen

Wrth gynnal gwerthusiad, llinell sylfaen yw'r man cychwyn ar gyfer mesur newid. Gallai hyn fod yn lefel gwybodaeth bresennol y cyfranogwyr am bwnc, neu lefel bresennol eu sgiliau.

Ymyriadau

Camau gweithredu bwriadol i hybu ymwybyddiaeth o'r cyfryngau; gallai hyn amrywio o raglen o weithdai ar ymwybyddiaeth o'r cyfryngau a gyflwynir gan sefydliad trydydd sector, i gyfres o adnoddau hygyrch (fel cynllun gwers neu ganllawiau 'sut mae gwneud') sy'n cael eu postio ar wefan, i ffenestr naid ar lwyfan cyfryngau cymdeithasol gyda gwybodaeth am y cynnwys mae'r defnyddiwr yn ei weld.